

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi rom. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

Megjelenik minden szombaton. — A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjaikért kapják. — Nemtagok részére előfizetési díj: egészévre 4 frt, félévre 2 frt, negyedévre 1 frt.

Ugy a lap szellemi részét illető czikkek, mint az előfizetési pénzek a „Közművelődés“ szerkesztőségének Gyulafehérvárra a várba küldendőek.

Lapok a francia irodalom történetéből.

(Egyházi szónokok.)
Irtta Cs. Rákóczi.
(Vége.)

III. Hátra van még kitűzött feladatunkból, hogy a „trias“ harmadik nagy jelenségéről Massillonról szóljunk.

A francia egyházi szónoklati-irodalom harmadik főképviseelője Massillon Jean Baptiste, született a szép Provenceban — Hieres városában — 1661 június 24-én, hol atyja tanító volt. Szülővárosában az elemi és középiskolákat elvégezte, 1683-ban az Oratorum Congregatiójába jutott, hol szép tehetségeivel, de főképen szónoklatával csakhamar magára vonta a rendfőnök figyelmét, ki őt mint predikátort előbb Viennébe küldte és nemsokára a párizsi st. magloiri seminarium vezetésével bízta meg. Őt év mulva XIV. Lajos udvarán találjuk mint udvari papot, mely tisztet — a néha szeszélyes király és még szeszélyesebb udvarának általános megelégedésére — 20 éven át viselt.

1717-ben clermonti püspökké neveztetett ki, s az orleansi hercegtől egyuttal azt a rendeletet kapta, hogy az akkor még csak 12 éves XV. Lajos előtt ugy adventi, mint nagyböjti beszédeket tartson. Ez alkalommal írta a „Petit Carême“-jében (kis böjt) bennfoglalt szép beszédeit, melyek mind meg annyian, kivétel nélkül, a nagyok kötelességeiről szólnak, és melyek leginkább valának alkalmasak arra, hogy a fiatal herczeg gyermeki szívéhez szóljanak, azt nemesítsék.

Beszédeiben nem mutatkozik annyi demosthenesi rutin, mint például Bossuet szónoklatában; de az egyszerű szép bibliai gondolatoknak — Franciaország legszébb dialektusában — a provinciában való tárgyalása valóban nagygyá teszik szónoklatát.

„Sermons“-jai (beszédok, 15 kötet) egyszerűek, de oly igazak és oly csinos alakba valának öntve, hogy azok, a francia classicitást illetőleg — e nemben — mai nap is kufforrást képeznek. Távol minden rhetorikai hajhászástól mindig hallgató közönségéhez szabta beszédeit, melyek között első sorban állanak az udvar női közönsége előtt tartottak.

Élénk költői irányán és a legfinomabb saloni műveltségén kívül, lépten-nyomon kitünik belőlök nagy

tudományossága, melynek következtében őt az akadémia 1719-ben egyhangulag rendes tagjává is választotta.

Ugyanekkor érte egy más kitüntetés is; a mennyiben a mindenható Dubois (Düboa) bibornoktól a saignei prälatúrát is megnyerte.

Egyházzónoki működésén kívül mint történetíró, nevezetesen mint memoire-író is szerepel. Utóbbiak között nagy beccsel bírnak és mai napság igen ritkák az ő „Memoires de la minorité de Louis XV.“-jei (Emlékiratok XV. Lajos kiskoráról), melyekben a történész nemcsak az említett király, hanem az udvar főbb egyéniségeire vonatkozólag is bő tárházat találja a hü adatkoknál.

Életének utolsó két évében visszavonultan élt praelaturáján, hol 1742-ben szeptember 12-én meghalt. Meglehető nagy vagyonát egy szülővárosában emelendő árvaház számára hagyta.

Thémánk befejezéséhez érve, nem mulaszthatjuk el e helyen szerény ohajtásainknak kifejezést adni: vajha mielőbb bírna a magyar irodalom is e remek egyházi szónoklatokból legalább egy anthológiát azon gyöngyökből, melyekről a nem rég elhalt Dupanloup érsek következőleg nyilatkozott: „Je lis les oeuvres de ces trois grands orateurs et en les relisant, je crois entendre St. Chrysosthème et les autres grans pères d'église.“ („Midőn e három nagy szónok műveit újra meg újra olvasom, mindannyiszor aranyzáju szent-Jánost és a többi nagy egyházatyákat vélem halian.“)

Hogy a főpap szavai csakugyan igazak, arról meggyőződhetik bárki, ki az itt tárgyalt egyházi szónokok remekművei közül csak egyet is olvas figyelemmel. Vajha egyházmegyénk organumának a „Közművelődés“-nek volt volna az intiátiva fenntartva, irodalmunkat ily gyöngyökkel gazdagíthatni!

A nők testi nevelése.

Általában elismert és mondhatni elfogadott elv, hogy az izmok gyakorlása és erősítése az emberi szervezetre jelentékeny befolyással bír. Daczára ezen elvnek, a testi nevelés — a középtanodák kivételével — a népiskolák-, elemi tanodák- és leánynevelő-intézetek-

nél teljesen el van hanyagolva, s főképen ez utóbbiaknál. Pedig ha nem akarjuk a nőket tulvilági szellemeknek tekinteni, hanem beismerjük, hogy ők is húses csontból állanak épen mind a férfiak: a főnebbi elvet reájuk is kell alkalmaznunk.

Az tehát a kérdés: szükséges-e a nőknek is a tornászat?

Ennek szükséges voltát orvosok és nevelők sem tagadják, sőt jelen culturviszonyaink között elkerülhetetlennek mondják. A nők testi szervezete oly finom, hogy a folytonos honnülés által keletkezett mozgáshiány a szervezet életműködésének egységét a test és lélek hátrányára felbontja. Általában pedig tapasztalati tény, hogy a mezei és kerti munkával foglalkozó nőknél ezen kártékony hatás már nem áll elő, hanem inkább csak a szobában ülő és elkényesedett dámák vannak ezen megtámadásnak kitéve.

Egy hírneves paedagogus megjegyzi: „Egy nagy gonddal nevelt nő ahoz képest, kit a természet nevelt nekünk, nyomorult és sajnálatra méltó teremtmény. A legkisebb mozdulatnál beteg: szívdobogást, lihegést, reszketésgéget és bádgyadságot érez. Az örökös ülés és izomrendszerének örökös gyugalma okozza, hogy a vérkeringés csak azon edényekben telepedik le, a hová a bádgyadt szív ereje a nedveket nem szállíthatja. A városi szépségek halálsápadtsága ily elfojtott vérkeringésnek az eredménye. Ily nevelés eredménye az, hogy az előkelők gyermekei között sokkal nagyobb a halandóság, mint a föld népénél.“

Az alárendelt viszony tekintetbe vételével semminek sem lehet oly nagy befolyása, mint az anya egészségének a gyermek jóllétére. A gyermek nyomorékságát és erőtlenségét nem lehet a külvilágra hárítani: minden hibát az anya idéz elő.

Az anya elcsenevészett életeroje nem képes a test gyümölcseinek kellő táplálékot adni; az elvizült és mesterségesen fölhevített vér képtelen arra, hogy az új teremtménybe szilárdságot, gyorsaságot és lélekerőt öntsön.

Ily anyáknál tapasztalhatjuk, hogy a második vagy legfőlebb a harmadik anyai öröm élvezete után természeti szépségük teljesen elenyésczik.

Mit használnak az ékszerék, magassarku cipők, nyakravalók — legyenek bár teveszörből készítve — karmantyuk, mellvérték, ha a test jövő hivatása teljesítésére képtelenné tétetett? Testmozgás, szabadlevegő élvezete mindkét nemre nézve egyenlően szükséges; ez tartja fenn a nedvek keringését, az idegek éltető tüzt, melyek nélkül csak szörnyszülöttek lesznek.

Ezen indokok alapján minden férfinak elmulasztatlan kötelessége minden, különösen pedig a városi nőket mozgásra bírni, kik különben azon nézetben vannak, hogy testük téltelensége által lelkük nagyobb munkásságra ébreszthető.

És hogy állunk jelenleg a nőnimmel testi erő és nevelés tekintetében? Semmivel sem jobban, mint ha szakértő orvosok és nevelők állításait megerősítjük. Az orvosok nyilvánosan panasznak, hogy a női testszervezet szoros megvizsgálása a legszomorubb eredmé-

nyeket tünteti föl, melyek alapján folytonos kornyadozás, mellbetegség, emésztés hiánya, idegbetegségek s több efélék évenként újabbnál újabb fürdők látogatását igényelik; ennek tulajdonítható, hogy az anyák $\frac{3}{10}$ -de dajkára szorul.

De pillantsunk be a leányiskolába és növeldékbe, és tapasztalni fogjuk, hogy a valódi nevelésről legkisebb fogalommal sem bírnak. Vagy talán nevelésnek nevezik azt, ha a 6—14 éves leánykák naponta 6—7 órát a tanodába ülnek és azon kívül 2—4 óráig varrás-, kötés-, horgolás- s más hasonló munkákkal foglalkoznak? Így nevelnek anyákat és házi nőket? kérdi a jelenkor egyik jeles paedagogusa. Vajjon nem okozhat-e ezen nevelési rendszer minden apának és anyának számtalan ámatlan éjszakát, midőn leányukat elsorvadni látják? Ha fiainknak szükséges a testmozgás, bizonyára még szükségesebb leányainknak. Ki a nők közül ez ellen fölszólal, fölszólalását nem nevezhetjük egyébnek álszeméremnél, s nem mondhatunk egyebet róla, mint azt, hogy nem tudja, hogy mily jelentősége van a családi életre és az állam boldogítására, ha a nő élénk és az anya egészséges. De hallgassuk ki Burov Julia asszonyt, ki a nők mai neveléséről így szól: „Nem marad egyéb hátra, mint arról megemlékezni, hogy minden ember — legyen az férfi vagy nő — ha önmaga és embertársai iránti kötelességét teljesíteni ohajtja, legelső kötelessége testi egészségét föntartani. Ezen cél elérésére főkötelesség a gyermekek neveléséről gondoskodni.“

Sárgaság, mely betegség évről évre mind nagyobb mérvet ölt az emberiség között; leányok idétlen növése. fogak és haj időelőtti elvesztése, melyek leginkább a nőnemenél fordulnak elő, eredményei szűk női cipőknek s azon balgatag manianak, hogy az ifju leánynemzedéket már jó korán ülő foglalatossághoz szoktatjuk s erőszakos öltözékek viselésére kényszerítjük Hogy a tortura, melyet szegény gyermekek ülésközben kiállanak, sokkal károsabb hatása a leányokra mint fiúgyermekre, kétszeres bizonyítékkal bír.

Először a nők csontjai már a természetnél fogva sokkal finomabbak és helyökről könnyebben elmozdíthatók, mint a férfi-csontok; ezeken kívül az ifjak öltözete, mely fesztelensége folytán a vér keringését és a szabad lélegzést nem gátolja, a test szabad fejlődését inkább megengedi, mint a szívet és gyomrot korlátozó női ruhák.

Ezen felhozott fontos okok alapján méltán elmondhatjuk, hogy a nőknél épen úgy mint az ifjakknál a szellemnevelés mellett a test fejlesztése is elkerülhetetlen szükséges.

Vajha ezen tapasztalatból származó szavunkat notanítóink is fontolóra vennék és a test nevelésére több figyelmet fordítanának! cz. . . . a.

Főpásztori körut.

Gyergyó-Remete, junius 12. Ma és tegnap dicso és örömteljes napja volt egyházközségünknek. Az erdélyi egyházmegye nagynevű főpásztora nagymélt.

Fogarasy Mihály ur kegyeskedett minket is meglátogatni. Miután értésére esett az egyházközségnek, hogy a főpásztor Ur napján d. u. hozzánk jövend, a hívek kivétel nélkül sorakozni kezdettek s hön várták kegyes főpásztorukat. Szép számú lovas banderium zászlókkal ment ő excája elé Ditró közé s onnan szép menetben kísérték a főpásztort községünkbe, hol roppant számú nép zászlókkal várta s viharzó éljennel fogadta. A főpásztor mindenek előtt a templomba menve a szokott ima elvégzése után nyugalomra tért, hogy kipihenje magát. Jun. 13 ikán fényesen s örömderítőleg kelt föl a nap ezen egyházközség számára. Reggel a torony ércnyelvei ünnepélyes hangon tudatták a buzgó hívőkkel, hogy ma nagy ünnep leend.

Az összesereglett hívőknek maga a főpásztor apostoli szent buzgalommal misét mondván, a bérnálás szentségének erejével 398 egyént erősített meg a hitben. A hosszú szent ténykedés után ő Nagyméltósága roppant számú nép kíséretében bevonult a lelkész lakba, hol némileg kipihente a terhes nap fáradozásait. Ezután több egyházközségi ügy terjesztetett a kegyelmes főpásztor magas színe elé, melyek közül egyetlen egyet sem hagyott elintézetlenül s egyetlen kérést sem hagyott vigasztaló válasz nélkül.

Mind ezek után végre elérkezett azon szomorú percz, melyben a szeretett atyának távozni kellett gyermekeitől. Az elválás ha szomorú is volt, de a szeretetnek volt nyilvánulása. A hívők jámbor serege mondott búcsu-üdvözetet. Kocsisorok állottak elő kíséretre. A lovas banderium elől lobogtatta zászlóját. A taraczkok ünnepiesen durrogtak. Még egy fölhangzó éljenzés hasította át a légréteget s a menet elindult.

Igy tehát a kegyes főpásztor legvirulóbb egészségben távozott körünkől, azon forró ohajtól kísérve: vajha az Ég minél előbb hozná őt vissza még ily jólétben és aggkora daczára is üde egészségben, addig is pedig az Isten angyala öröködjék a drága főpásztornak becses élete felett.

D.

Toplicza, 1879 junius 14. Erdély apostoli buzgalmu püspöke, kegyelmes főpásztorunk, gyergyóköri fáradalmas útját befejezendő, Ditróból e hó 14-én estére a kerületi papság nagy részének kíséretében Topliczára jött át, részint hogy ezen bércek közé szorított, s mondhatni, az ország határpontján ujonnan megalakult kis nyáját az Ur igéjével táplálja és az üdvösség kenetével hitében megerősítse, részint pedig hogy az itteni egyházi és iskolai ügyek állásáról személyes meggyőződést szerezhessen, melyek iránt annyival inkább érdeklődik, minthogy e magasztos ügyeknek ez új hitközségben is már ez ideig oly nagy áldozatokat hozott, hogy azok mint annyi emlékoszlopok hirdetni fogják az utókornak kegyelmes főpásztorunk fényes nevét és magas püspökségének dicső korszakát.

Jun. 15-én a fáradhatlan főpásztor, daczára az alkalmatlan esős időnek, már reggeli 9 órakor a templomba sietett, hol várva-várták a buzgó hívek, hogy — mint hű nyáj — seregelhessenek jó pásztoruk köré, hall-

gatván éltető szavát. Szent mise és bérnálás végeztével kegyelmes főpásztorunk — a buzgó Urmánczy család iránti kegyelettől indittatva, mely szívélyes vendégszeretettel ügyekezett a főpásztort jelen útjában is elfogadni magas vendége gyanánt — fölszentelte a fentiszteit család által épített diszes sirboltot.

Jun. 16-án reggeli 8 órakor utra kelt kegyelmes főpásztorunk több topliczai hívő kíséretében Szász-Régen felé; mi pedig, kik fájdalommal kebellet vettünk búcsút jó atyánk- és kegyes főpásztorunktól, kérjük az élet Urát, hogy vezérleje szerencsésen székhelyére és nyujtsa drága életét az emberi kor legvégső határáig Erdély büszkeségére és boldogítására!

Cs.

TÁRCZA.

Az ágostai dsidás.

(Történeti elbeszélés.)

Ira Braunfeld Eduárd, ford. Fülöp E. Adorján.

Ágosta városa még sohasem látott falai közt oly számos előkelő vendéget, mint 1548-ban, mert ez időben V. Károly császár e gazdag kereskedő városban nem csak fényes birodalmi gyűlést tartta, hanem számos fejedelmi egyéneket is vont össze udvarába, részint hogy császári fényét egészen kifejtse, részint hogy némely kormányrendszabályok felett tanácskozzék.

Spanyol, német, olasz, alföldi, sőt még magyar vi- seletet is lehete látni a város megelénkült utczáin hullámozni; itt a bajor III. Albert robog tova habzó paripán Anna nejjével, ott II. Frigyes ögróf nejjével, a dán Dorottyával s ennek testvére a lotharingi herczeg özvegyével, Krisztinával; majd szász Möricz üget elő zászlóaljával, jöven a császárhoz, a mühlbergi ütközet után megigért fejedelemség átvételére. Reményteljes tekintve körül az ifju hős, csak a Fugger-ház előtt haladtában süte le szemeit, mert e ház rácsozott ablaka mögött ült János Frigyes szász fejedelem, szemrehányóan tekintve a birtokára vágyó unokaöcesre. Majd az alabárdosok egy osztálya jöve, Alba herczeg kiemelkedő, magas, sovány alakjával. Mindezek között csillámló sisakjaikkal a dsidások jártak fel s alá, a császár testőrseregének e merész legényei, kik nem egyszer megkeseríték a város polgárainak életét.

A Fugger-ház egy komor, magas termében ült V. Károly császár, a nap legnagyobb részét Granvella titkárával, s Mária özvegy magyar királynéval, mint meghittjeivel, birodalma sürgős kérdései feletti tanácskozással töltvén.

Teendője pedig számos vala. Mert bár a sváb szövetséget leigázá; bár az ugynevezett smalkaldi szövetség feje János Frigyes szász választó fejedelem Ágostában ült foglyul: de az oly rég ohajtott vallásbéke csak kicsikarva s csak is kicsikarva vala. Még sajgott a seb s a császár nem hagyható el Németországot s nem távozhaték, mint ohajtá, Spanyolhonba a nélkül, hogy a békét illetőleg különféle rendszabályokat ne alkotna. A körülmények e tekintetben kevésbé valának kedvezők. Az ugynevezett interim, egy rendelet, mely

vallási vizsályokban a műheztartásról ada utasítást egy általános zsinat végzéseiig, s mely most Ágostában a legtudósabb férfiak, mint Pflug Gyula, Helling Mihály s Agricola János által lön terjesztve, csak bizalmatlanságot keltett. Németország városainak utczáin a fiuk gunyadalokat éneklének s a boszusan honnülő apák hallgatóságukban helyeselni látszanak.

Egy más körülmény még nagyobb aggodalommal töltte el a kedélyeket. Az a hír kezdte szárnyalni, mintha Károly a független Németországból háza számára örökös tartományt akarna alkotni. Némelyeknél annyira megfogamzott e félelem, hogy a császárnak minden lépését gyanuval kísérve félremagyarázták.

Volt-e ez a császárnak szándékában, nem bizonyít ható, de minden tétten észrevehetni, hogy bár családjáról a legkörültekintőbben gondoskodék is, de a helyzet komolyságát sem hagyta figyelmen kívül.

A mint az idő kívánta, fejtett ki ugyan nagyobb fényt, rendezett pazar ünnepélyeket; de a főszerepet Ferdinánd öcscsének engedte át, ki az ily mámoros életvezetékben nagyobb gyönyörét találta.

A komoly császárnak egy üditő szórakozása volt csak. Ha tanácsainak előadásai elfáraszták, ha Granvella titkárával folytatott tanácskozásai után lehangoltan érzé magát, lóra ült s kevés számú dsidás-testőröktől kísérve haladt le a szél-utcán a szt-György-utca felé, hol pompás ház előtt álla meg, melynek kapuja felől hosszan kinyuló, messziről látható vértés kar tűnt fel, jelül, hogy itt fegyverkovács lakik.

A tisztos, öreg fegyverkovácsnak semmikép sem tetszék a császár látogatása, ki lova kantárszárát egy dsidásnak adva át, hallgatagon, egy pillantásra sem méltatva a fegyvertárt, haladt fel egy világos, tág szobába szolgáló széles tölgylépcsőzeten, hol nagy állvány előtt érdemteljes, hosszú fehér szakállú öreg szorgalmasan feste. A művész a híres velencei Tizián volt.

A császár már rég ismeré s becsülé az ünnepelet festőt, s bár nemesi levéllel ruházta föl s méltósággal vette körül, még sem sikerült spanyol udvarába letelepítenie. Csak ideiglenesen, olaszthoni rövid tartózkodásai alkalmával, élvezhette társaságát, s midőn Ágostában hosszasan tartózkodni reményle, nagyon sürgeté a festőt több havi látogatásra.

E barátságos meghívásra Tizián nem válaszolhattott tagadólag s így a hetven éves agg, tél közepén, a hóval s jéggel fődött Alpokon keresztül, lovagolva érkezett 1548-ban Ágostába, a legelőzékenyebben fogadtatva a különben hideg császár által.

Csendes s a festésre kényelmes lakásról a közbecsülésben álló Halthof Keresztély fegyverkovács házában gondoskodék a császár, s így lön lehetségessé, hogy az agg festő, kinek különben Dél-Németország e kereskedelmi központjában sok ismerője vala, csakhamar otthonosan érzé magát.

Hona után vágyakozni nem sok ideje maradt, mert nemcsak a császár akará magát lefestetni, hanem a szász Móríc, a dáni Dorottya és Krisztina, a badeni Mária Jaquélina, Anna bajor herczegnő, Ferdinánd király, a savojai Filbert Emánuel, Alba herczeg. Miklós kancellár, Granvella érsek s több mások is.

Az uralkodó képének festéséhez a művész természetesen legelőször kezdé, s a kép őt mint győző hadvezért tünteté elé. *)

Míg a császár napi eseményekről vagy művészetéről csevegvé tölté a művésznél az időt, a ház pitvarában rá várakozó kis testőrserege tréfálódzva élénk csevegés közt üzé el unalmát. De minél gyakrabban ismétlődék a császár látogatása, e fiataloknak annál unalmasabb lön a várakozás; s így az egyik kártyát hozva magával, a lépcsőzet alsó részén alkota maga körül egy kis társaságot; a más ez időben a császár s kormány ellen megjelent számos gunyiratok egyikével üzé unalmát; a harmadik meg, egy vidám kedélyű olasz, Halthoffal a fegyverkovácscsal erede beszédbe.

A mester érdemes öreg férfiú, különben büszke annak tudatában, hogy a tekintélyes birodalmi városnak Ágostának lehet polgára. A császári udvar nyugtalan lármás élete nem igen tetszék, de egyrészt mivel a főurak fegyvervásárlása hasznot hajtott, másrészt mivel polgári érzetének nem kevésbé hizelge, hogy a császár Ágostát választá birodalma székhelyévé, s így e körülményekhez is tudott alkalmazkodni, a másként órákig ott álló s reá csak unalomgerjesztőleg ható testőrök iránt is szivességgel viseltetett.

A játzók közé nem vegyüle, de a fiatal olasz Patruzzi Silvio különösen tetszék neki.

Midőn egy nap a fegyvertárnak a pitvarba szolgáló ajtaja nyitva álla, csodálva nézé a fényes pánczélokot, csillámló sisakokat, kardokat s vicszközöket, s bámulva dicséré a munkát; Halthof mester által pedig belépésre szólítotték fel s így különösen az öregre nézve érdekes beszélgetés kezdődék.

Az öreg mester már rég hogy nem lépte át Ágosta határát s így különösen kedves vala előtte a világról ujjolag sok újat hallani, főképen a fiatal vándorlegény korában egész Nápolyig beutazott Olaszországról.

Az öreg idővel barátságos érzellemmel kezdé viseltetni a fiatal olasz iránt, sőt a művészi mint az unaloműző társalgásra kellőleg berendezett kellemes oldal-szobába is bevivé, hova Borbála leányával honi bort hozatva, örömmel szemlélé, hogy az ifju mint fogyasztja a jó nedűt. Erre vígábban szököelt a kedv s az ifju a legfurcsább történeteket beszélve el, majdnem megpukkasztá nevéttében a mestert.

Mivel az ifju vigsága mellett sem lépte át az illem határait, az öregnek sem volt kifogása, hogy leánya, ki anyja halála után a háztartást vezeté, egyszer-mászor meghallgassa e történeteket, ha t. i. ideje is engedé. Borbálának azonban hovatovább, annál több üres ideje lön s nemsokára pontosan helyt állt, mihelyt a dsidás s szobába lépett, hol a borral felszerelt asztal már készen várta.

Ha azonban a császár szokatlan időben látogatá meg a festőt, s így a dsidás is ily szokatlan időben lépett Halthof mester szobájába, s Borbála a vásártéren volt vagy más halaszthatlan házi dolgokat végze, ilyenkor az öreg hozza bort a pinczéből, mely azonban korántsem derité kedvre a fiatal olaszt s az öreg hamar

*) E kép ma is meg van a madridi múzeumban.

észrevévé, hogy fiatal társalkodója valamiben hiányt látszik szenvedni. Talán szolgálata okozza kedvetlenségét — gondolá az öreg — vagy tán pénze hiányzik; bizonyosan ez — mormogá tovább az öreg — a fiatal kissé könnyelmű, hisz ezt saját tapasztalatából is tudá. Szándékában is volt némit előlegezni a drága ágostai életre, de a fiatal nem említett ilyesméről semmit. S mivel az öreg e tárgyról való beszélgetést önmaga elkezdeni nem akará, lassanként elfeledé.

Sokszor azonban az ellenkező is megtörtént, azaz, hogy az öreg volt távol üzlet dolgában, vagy műhelyében valamely sürgős fegyverdarabon dolgozott, s ilyenkor meg Borbálával maradt egyedül a dsidás a szobában. S fölötte feltűnő, hogy ilyenkor a fiatal legkevésbé sem volt lehangolt vagy szomorú; sőt ellenkezőleg szemei annál inkább fénylének, s annál élénkebben beszélt szép hazájáról, a tenger kék tükréről, a városok élénk kereskedelméről, az álarczos menetről, minél figyelme- sebben hallgatá a vele szemben ülő Borbála, ki órákig elhallgatta volna, s az elbeszélőnek is lett volna kedve órákig mondani s nézni szép hallgatója arczán a lelkesedés szülte mindinkább élénkülő pirt.

E közben az udvar zajos, fényes ünnepélyei szakadatlanul folynak. Ugy belemerüle mindenki az örö- mök gondtalan élvezetébe, mintha örökvilág béke lenne. Csak a császár s meghitt tanácsosai tekintének komolyabban a jövőbe s nézének gyanakodva éjszaki Németországra s a smalkaldi szövetség leigázott tag- jaira; s nem ok nélkül, mert a meghódított tartományok- ban, különösen a lovagrendben erősen forrongának el- keseredésekben a császár ellen.

E tartományok minden részéből kémek által tu- dósítottá magát a császár, hogy minden eshető össze- esküvést, lázzadást azonnal elfojtson; sőt Ágostában is a legczélszerűbb rendszabályok által intézkedék, hogy a netalán kitöreendő erőszakot eleve is elnyomhassa.

Minden belépő idegent a város kapujánál szemesen megvizsgálának, s kinél csak legkisebb gyanust találtak, megtilták a bemenetelt. Mindezen gondos intézkedések ellenére is meg lőnek csalatva az örök. Egy napon az Ulm felől vezető országuton két ifju közelite a város felé; egyszerű polgárruhát viseltek, de kellemes külse- jök, s feszes magoktartása feltűnő vala. A kapuőrnel utlevelökkel mint festők igazolák magukat, s azt, hogy utóbb a heidelbergi udvarban dolgozának. Ágostába jövetelöknek a munkakeresést adák okul, mi a sok fő- ur összegyűltével szerintök épen nem kerül bajba. En- nélfogva átereszték. A városban félreeső utczában fo- gadának szobát s utazó bőröndjökéből elévett dolgozó ruhájokat öltve fel, néhány nap alatt keresztül-kasul barangolták a várost. Minden iránt érdeklődéssel lát- szának viseltetni, megtekintének minden utczá és síká- tort, a fejedelmi palotákat s különösen a császár vár- szerű lakását. Még inkább megfigyelék a katonák lár- más életét, különösen az örökét, hogy mikor váltatá- nak fel, s az őrzáratokat, hogyan s hol állíták fel.

A fejedelmi személyeknél egyenként kérének kihall- gatást s felajálják mint festők szolgálatukat; mivel azonban híres festőktől ajánlóleveleket nem tudának

felmutatni, s mivel mindenik Tizián által akará magát lefestetni, munkát sehöl sem kaptak.

Ez azonban nagyon kevésbé látszék őket aggasz- tani, s bizonyára jómódu emberek fiaí lehettek, kik nincsenek arra szorulva, hogy kezök munkája után éljenek.

Az estéket rendesen a katonák által is sűrűn láto- gatott bormérő helyeken nagy vígan, fecsege tölték s jól adott bohókás elbeszéléseikkel nem egyszer nevet- teték meg őket. S mivel fősvények épen nem valának, sőt örömetst fizetének egy-két kanta borral többet, ha egyiknek vagy másikkat aprópénze elfogyott, nem so- kára azok közé számíttatának, kiket mindenütt örömetst látnak s számtalan ismerőseik s barátjaik vannak. Sőt nem egy alabárdos és dsidás ivék velök barátságot, nem is sejtve, hogy felségsértést követnek el, mert a festőknek vélt ifjak korántsem mutatók magokat ere- deti alakjokban. S míg e helyeken szertelen mulatának, addig honn mint komoly férfiak rosz terveket főzének.

Szász nemesek valának s hazájokban, mint vállal- kozó, merész egyének s mint buzgó tagjai az elnyomott smalkaldi szövetségnek, ismeretesek. Nevök is jó hang- zásu: Schöneich Wilmos és Selbitz János.

A császár erőszakos eljárása szövetségök iránt s fejedelmök fogságba tétele annyira elkésérite, hogy Ágostába utazván, egy borzasztó tervet akarának vég- rehajtani: megölni szabadságuk elnyomóját. Számoso- kat nyérének meg tervöknek, mely az vala, hogy a császár halála után a szász nemesség lázzadjon fel, mit Németország más vidékein is fognak követni, mivel a spanyol uralmával egyáltalában nem valának megelé- gedve. Ezután ki akarák szabadítani János Frigyes szász választó fejedelmet s visszahelyezni székébe, s egy a német érdekeket jobban szívén viselő császárt választani.

Ez álarcz alatt vélték Schöneich és Selbitz gonosz tettöket végrehajthatni, mely a legtöbb alkalmat nyujthat.

Az alkalom azonban késétt, mert a császár nyil- vánosan igen gyéren láttatá magát, az ünnepélyeket pe- dig épen nem látogatta. Így tölte el a két férfiú Ágos- tában már több hónapot, a nélkül, hogy czéljökhöz csak egy lépéssel is közeledtek volna. (Folyt. köv.)

Kisebb közlemények.

— **Tudományos vitatkozás a Vaticanban.** Jun. 26-án a vaticani könyvtár termében ő Szentsége leg- magasabb jelenlétében ünnepélyes vitatkozás volt.

XIII. Leo pápa d. e. 9 órakor jelent meg s helyet foglalt a trónon. Jelen voltak a pápai nemes ud- varon kívül, a szent Collegium számos tagja, több ér- sek s püspök és főpapok, valamint a pápai intézetek tanárai.

A vitatkozás tárgyai az Ágazatos Hittanból vé- tettettek és két részre oszlanak; az első szöl „de Uno“ a következő két tétellel:

I. — Revalatio docet Deum personalem, distinc- tum ab hoc universo, lumine rationis naturali ex spectabili rerum ordine ab homine cognosci posse, et, si alia desint praesidia, debere.

II. — Deus est simplex omnino.

Értekezők voltak: Colombo Bernát, a római pápai papnöveldeből és Sagnori József, a Pius-papnöveldeből.

A második rész „de Eucharistia“ szól és a következő két tételre oszlik:

I. — In Eucharistia sub speciebus panis et vini Christus est vere, realiter et substantialiter praesens.

II. — In Eucharistiae Sacramento non solum non remanet panis et vini substantia una cum Corpore et sanguine Christi, sed insuper per consecrationem fit conversio totius substantiae panis in Corpus et totius substantiae vini in Sanguinem, manentibus dumtaxat speciebus.

Értekezők voltak: Gusmini György, a Cerasolicollegiumból s Leggi Ferencz, a Pius-seminariumból.

A vitatkozók voltak: Vannutelli, Vechiotti, Roncetti signorok és De Angelis tanár.

A vita igen érdekes volt, s mintegy négy óráig tartott: végeztével a szent Atya trónja elé hívatta a négy növendéket és mindegyiknek egy tokot nyújtott át, mely egy arany s egy ezüst emlékérmét tartalmazott ő Szentsége arczképevel.

A láb- és kézcsoúk után a pápa megdicsérte buzgalmukat s kiemelte, hogy mindenkor szükséges vala a clerusra nézve a mély s buzgó tanulmány, de napjainkban ez parancsoló szükség, ha a clerus meg akar felteni szent hivatásának.

*

— A Poenitentia Apostolica a polgári házasságról. A Poenitentia Apostolica (és nem a Poenitentia sz. Congregatiója) a polgári házasság tárgyában — mint a liberális „Italie“ jelenti — a következő határozatokat hozta:

„1. Az egyház egyáltalában nem engedheti át a polgári hatóságnak azt a jogot, hogy határok közé szorítsa, vitatgassa, megváltoztassa és értelmezze azt, a mi kizárólag az egyház hatáskörébe tartozik, a mennyiben ebben a specialis esetben dogmái egyik lényeges részéről és isteni intézményről van szó. Azonban elismeri az állam azon jogát, hogy kiterjessze befolyását a családok polgári viszonyaira, a melyek az államnak lényegét képezik; de a lelkiismeret és az egyházi jog elleni erőszak elkövetése nélkül, pedig az ebben az esetben megtörténik, szentségnek tekintse a házasságot, a melynek természetét nem változtathatja meg a hatalom. 2. Tekintettel ez említettekre, a pap semmi esetben sem tagadhatja meg a szentségek kiszolgáltatását, mert hivatala rója reá ezt a kötelességet. De köteles lesz tanácsolni, hogy a polgárok a lelki actus teljesítése után vagy azzal együtt ne hanyagolják el a törvényrendeletét. 3. Ha azon alternativa előtt áll a pap, hogy egyrésztől lelkiismeretének engedelmeskedjék, a mely kötelességévé teszi, hogy ne árulja el hitét és kövesse az Isten parancsait, másrésztől pedig hogy eleget tegyen a polgári törvényeknek, és ezt a kettőt nem képes összeegyeztetni, akkor mindenképp az egyház parancsának kell engedelmeskednie, még abban az esetben is, ha bármely veszélyrel járna is ez a kötelessége.“

*

Miután római katolikus lapok még nem közölték e határozatokat, az „Italie“ ezen közleményét csak fentartással közöljük. „M. K.“

*

— A középiskolai tanárok fegyelmi ügyei, a közoktatásügyi minisster egyik legujabb körrendelete szerint, nem tartoznak a közigazgatási bizottságok elé. A körrendeletre alkalmat szolgáltatott eset következő: Bizonyos törvényhatóságilag fentartott s állami segélyben is részesített középiskola egyik tanára fegyelmi vétséget követett el. A törvényhatóság egyik tisztviselője az esete további eljárás végett a közigazgatási bizottság tudomására hozta, az illető tanárt pedig felfüggesztette. Az ügy átadatott a közigazg. bizottság fegyelmi bíróságának, mely a vizsgálatot elrendelte s ennek alapján ítéletet is hozott. Felterjesztetett azután felülvizsgálat végett az egész ügy a közoktatási miniszterhez, s ez az ítéletet megváltoztatta, kijelentvén, hogy a középiskolák sem az 1876. VI. törvénycikk, sem az 1876. XXVIII. t. cz. által nem rendeltettek a közigazgatási bizottságok alá. A gymnasiumi tanárok fegyelmi ügyei sem tartozhatnak ennél fogva a közigazgatási bizottságok elé, s a törvényhatóság helytelenül jelentette fel az ügyet a közigazgatási bizottságnál, a helyett, hogy az illetékes tanterületi főigazgatóságához fordult volna.

*

— A magyar nyelv tanulására rendezett póttanfolyamra — mint az aradi „Alföld“ írja — nem várt tömeges számban jelentkeztek az idegen tannyelvű iskolák tanítói, és pedig Torontálmegyéből 64, Temesmegyéből 137, Hunyad megyéből 58, Biharmegyéből 32, Csanádmegyéből 7, Krassó-Szörény megyéből 197, Nyitra megyéből 3, Pozsonymegyéből 1, Szatmármegyéből 1, Arad megyéből 80, összesen tehát ötszáznyolcvan. Ezek között nőtanító 24 jelentkezett. Miután Gajdos kir. tanfelügyelő ily aránylag rendkívülinek mondható contingensre elkészülve nem volt, a beszállásolás csaknem legyőzhetlen akadályokba ütközik, egyetlen kiegészítő eszközül itt csak Arad város hazafias szellemű polgárságának támogatása szolgálhat, amennyiben aki csak teheti, egy-egy kis szerény szállás nyújtásával a nagyfontosságú czél eléréséhez hozzájárul. Ily tömeges részvét mellett e póttanfolyam az államnak 25,000 frtjába kerül.

*

— A belga püspöki kar pásztorlevele. A belga kath. sajtó terjedelmes pásztorlevelet közöl a belga püspöki kartól azon törvényre vonatkozólag, melyet a belga törvényhozás mindössze 8 szónyi többséggel fogadott el.

A pásztorlevélből a „M. K.“ szerint közöljük a következő részt:

„Semmiféle atyának, sem anyának nem szabad gyermekeit az új törvény szerint berendezett iskolába küldenie, ha ugyanazon helységben vagy szomszédságában katolikus iskola létezik, vagy ha más módon képes gyermekeik oktatásáról gondoskodni. Különben is legközelebb minden plébániában tökéletesen szervezett katolikus tanoda fog létezni. Kivételes esetekben forduljon a családátya a plébánoshoz, aki azután a püspöknek fog jelentést tenni. — Egy hatholikus-

nak sem szabad önkényes elhatározásból e törvény végrehajtásánál közreműködni, így például tanodai hivatalt, mint iskolafelügyeleti tagságot elvállalni. IX. Pius pápa a freiburgi püspökhöz intézett levelében kijelenti, hogy kétségtelenül igen komoly kötelesség az egyházra, a hívőkre, a világiakra úgy mint lelkészekre nézve, hogy minden eszközt alkalmazásba hozzanak, hogy a katolikus ifjúságnak keresztény oktatást s keresztény nevelést szerezzenek. E kötelesség két szóba foglalható össze: cselekedni és imádkozni.

„A küzdelem kezdetét veszi; hosszu ideig fog tartani s nehéz lesz. Ti szilárd eltökéléssel veszitek föl a küzdelmet. Isten szent nevének tiszteletéről van szó, a vallás és áhitat fennmaradásáról a gyermek lelkében s a családokban, a mi drága katolikus hazánk javáról van szó.

„Győznünk csak nagy s kitartó erőfeszítéssel, tekintélyes s folytonos pénzáldozattal, mindannyiunk versenyző szeretete által lehet. Ájtatosságoknak s hazaszereteteknek soha se ajállkozott ily parancsoló kötelesség.

„Már 1830 óta alapított s fõntartott számos család iskolákat, ahol a gyermekek állásukhoz mért oktatásban részesülnek és a katolikus tan ismeretébe s a keresztény erények gyakorlatába bevezettetnek. Azonban ezen rendkívüli jótéteményeket általánosakká kell tenni, és ez csak úgy történhetik, ha mindannyian közremunkálnak a szent és hazafias célra.

„Mi reméljük, vagyis inkább meg vagyunk gyõzõdve, hogy a belga katolikusok, nevezetesen azok, akiket Isten földi javakkal megáldott, kötelességüket s becsületüket fogják találni abban, hogy nekünk módot nyújtsanak, hogy minden plébániában, a hol szükséges, katolikus iskolát alapíthassunk. A papság buzgóságát nem kell e tekintetben külön felhívunk. A katolikus papság mindig minden vállalat élén állt, melyek Isten tiszteletére s a lelkek üdvére irányultak, és a belga papság dicsõ hagyománya biztosítékot nyújt az iránt, hogy mint fogja a jelen viszonyok közt hivatását betölteni. Csak kevesen lehetnek azok, akik nem vehetnének részt a nagy müben heti, havi vagy évi adományyal és mindenki részt vehet benne, ha a szülõket azon kötelességökre emlékezteti, hogy családjukat keresztény módon neveljék.

„Munkára föl tehát: ha Isten úgy akarja!”

*

— Az illetéki hátralékok késedelmi kamatai. Miután az 1873. évi IX. t.-cz. 15. és 16. §§-ai szerint az illetékek után úgy a felek terhére, mint a visszajáró illetékek után a kincstár terhére is eddig növekedõ mérvben számított késedelmi kamatok az 1879-ik évi XXXIII. törvénycikk értelmében ezentul minden, a törvény hatályba léptéig be nem fizetett vagy vissza nem térített illeték után változatlanul 6%-kal lesznek számítandók: megfelelő alkalmazkodás és közelebbi tájékozás végett figyelmeztetnek a pénzügyi hatóságok és hivatalok, hogy a most idézett törvény, az 1870-ik évi XII. és XIII-ik törvénycikkek értelmében a kihirdetésétõl számítandó tizenötödik napon, vagyis 1879-ik

évi június 29-ikével a magyar korona egész területén hatályba lép. Ennélfogva:

1. A jelzett napig még be nem fizetett illeték-tartozások után a kamat a megelőző késedelem egész tartamára csak 6%-kal számítandó, s oly esetekben, midõn már korábban befizetett illetékek után pótlólag követeltnék kamatok, ezek is csak 6%-kal számítandók. Ellenben önként érthetõ, hogy a növekedõ késedelmi kamatok fejében már elszámolt összegeknek a növekedõ kamatokra esõ része nem számítható be az illetéki tartozásra, vagyis a tükére, hanem, hogy a megelőző késedelem tartamára a kamat csak a még befizetetlen illeték-rész után számítandó 6%-kal.

2. A kincstár által illetéktelenül bevett s visszatérített illetékek után, f. évi június 29-tõl kezdve szintén csak 6 százalék kamat utalványozandó ki, és pedig tekintet nélkül arra, hogy a fél terhére a befizetéskor minõ kamát számított. Megjegyeztetik egyuttal, hogy az állam által illetéktelenül bevett és visszatérített illetékeknel a kamat számítására nem a pénztár általi kifizetésnek, hanem az utalvány keltének napja irányadó s ennélfogva a folyó évi június 29-ike elõtt keltett utalványok a pénztárak által az esetben is akadálytalanul foganatosítandók, ha a fél a növekedõ mérvben kiutalt kamatok fölvétele végett késõbb jelentkezik, a mennyiben azonban valamely a pénztári szabályok szerint már elévült s növekedõ kamatokról, utalvány megújításáról van szó, az utalvány megújításakor a pénzügyigazgatóság mindig csak 6 százalékkal utalványozhatja ki a kincstár által fizetendõ késedelmi kamatokat.

Az illetékek beszédésével megbízott községi elõjárók alapos tájékozása végett kötelességök lesz a kir. adófelügyelõknek ezen rendelet tartalmát a községi elõjárókkal megfelelőleg közölni, s annak helyes alkalmazását kellõleg ellenõrizni. Végre kötelességök leend ugy a kir. adófelügyelõknek, mint az adóhivataloknak, a községi elõjárókat személyes érintkezéseik alkalmával az illetékek után járó késedelmi kamatok helyes számítása iránt szóbeli utmutatással is ellátni.

*

— A prot. felekezetek iskolaügyére és a közelebbi értekezletre visszatérve a „P. Lloyd“, ezeket mondja:

„Az állam felügyelete az iskolák fölött legelsõ sorban paedagogiai követelmény; az állam, melynek szintén vannak iskolái és a mely azonkívül a katolika egyház iskolái fölött nem csak felügyeletet gyakorol, hanem azokat közvetlenül igazgatja, nem tûrheti, hogy intézetei mellett ugyanazon jogokkal és kiváltságokkal iskolák legyenek és mûködjenek, melyeknek eljárása és üzemlei minden idegen szem, minden ellenõrzés elõl el vannak zárva.

Példátlannak mondhatjuk ezen államot az államban. Fontoljuk csak meg higgadtan. Itt vannak intézetek, melyeknek tanárai nem nyertek szakszerû kiképzetetést és soha életökben nem tesznek tanúságot ismereteik- és képességökrõl; — intézetek, melyeknek tanrendjét a tanárok és a curatorok tetszésök szerint

állapítják meg, a nélkül, hogy csak legkisebb gond fordítatnék rá, hogy a tetszés szerint megnyesett tanterv tényleg végrehajtható; intézetek, melyek részben még ma is a tudomány és a paedagogia által túlhaladott tankönyveket használnak és olyan füzeteket, melyekhez a nyilvános kritika és ellenőrzés nem férközhetik; intézetek, melyekben a magántanulás erkölcsstelenítő gyomja borzasztóan tenyész, megmérgezi az állam intézeteit is, fölbontja azokban a rendet és a fegyelmet; végül intézetek, melyekben a vizsgálatokat mesterségszerűen kezelik egy évről a másikra, reggeltől estig, a melyekben Morvaországból és Sziléziából oda özönlő tudatlanok is menhelyet és kitűnő bizonyítványt találtak, míg végre az osztrák kormány legalább ezen botránynak rövid uton, de ránk nézve megszegyenítőleg véget vetett; ilyen intézetek tehát — s azt senki sem tartja Európában lehetségesnek — államilag érvényes bizonyítványokat adnak; az állam intézetei, az egyetemek, polytechnikumok kötelesek ezen bizonyítványokat elfogadni, a nélkül, hogy az államnak eddig bármiként is módjában lett volna meggyőződnie, ha vajjon az autonom hitfelekezetek iskoláinak ezen korlátlan kiváltságai birnak-e benső alappal?*

Irodalom.

— **A magyar irodalom 1878-ban.** A magyar könyvkereskedők egylete megbízásából Makáry Gerő „Magyar könyvészet 1878.” czimmal az idén is közzé tette a mult évben megjelent összes új vagy újra kiadott magyar könyvek és térképek jegyzékét. A gondosan készült jegyzék igen élénk világot vet a mult évi magyar irodalmi tevékenységre. Számra nézve ez a tevékenység szembetűnően nagy. Megjelent a mult év folyamában magyar nyelven 1063 eredeti mű 1171 kötetben és 136 fordított mű 167 kötetben, vagyis összesen 1199 mű 1338 kötetben. A huszonegy osztály között, melybe szerző a megjelent műveket tudománysszakok szerint csoportosítja, első helyen áll a jog- és állam- s a vele rokontudományok csoportja összesen 213 művel; ezt követi a hittudomány s ájtatossági könyvek csoportja 121 művel. A többi szaktudományokban is meglehetősen nagy volt a productió s a természettudományok, gazdálkodási, közgazdasági, technikai, orvostudományi stb. csoportokban mindenütt tekintélyes számú munkával találkozunk. A naptárak és évkönyvek csoportjában 83 mű szerepel. Aránylag legcsekélyebb az írói termelés a szépirodalom terén. Költemény összesen 35 kötet, színmű 18 eredeti és 9 fordított, összesen 27 kötet jelent meg. Regény, beszély, tárcazacikk, adoma és mese összesen 81 munka szerepel 121 kötettel; ezek közül 45 munka 60 kötetben eredeti, 36 munka 61 kötetben fordított. A könyvészetet igen érdekes hírlapirodalmi statisztika egészíti ki. E szerint 1878 elején összesen 284, 1879 elején 319 politikai és más tartalom-

pi- és hetilap s folyóirat jelent meg magyar nyelven. A szaporodás tehát igen jelentékeny s összesen 35-öt tesz; e számnak kisebbik fele — 17 — a szakközönyökre esik, mi mindenesetre örvendetes jelenség. A politikai napilapok egy év alatt 18-ról 23-ra, a nem politikai napi lapok 26-ról 28-ra, a vidéki nempolitikai lapok 63-ról 68-ra, a szépirodalmi és divatlapok 14-ről 18-ra s a szakközönyök 107-ről 126-ra emelkedtek.

A napi események köréből.

— **A papi pályára** folyamodók vizsgálata főpásztorunk ő Nagyméltósága elnöklete alatt jun. 3-án tartott meg. Pályázott a kolozsvári főgymnasiumból 4, a sz.-udvarhelyiből 5, a csiksomlyóiból 3, a brassóiból 1, a m.-vásárhelyi nagygymnasiumból 2, a gy.-fehérváriból 5, összesen 20. Ezek közül fölvétetett összesen 14; és pedig a hittudományi tanfolyamra 4, a bölcsészeti tanfolyamra 10, a bölcsészeti tanfolyamra a magaviselet megjavítása és kellő szorgalom tanúsítása reményében előjegyeztetett 2, visszautasított 4.

— **Főm. dr. Haynald Lajos** bibornok és kalocsai érsek ő eminentiája, mint a „K. Néplap” írja, annak emlékére, hogy megyei papsága oly lelkesedéssel jelent meg előtte, hogy bibornoki kitüntetése alkalmából üdvözölje, újból 20,000 frt alapítványt tett, oly módon, hogy annak fele az elaggott papok, másik fele a kalocsamegyei kántor-tanítók nyugdíjintézetének alapjaira fordították.

— **A helybeli tanintézetek zárünnepélyei** jun. 29 én az ügy fontosságához méltó módon tartattak meg. Ugy a papnövendékek, mint a gymnasium és főelemi tanoda növendékei és tanári karai a székesegyházban tartott „Te Deum“-on megjelentek s szent érzellemmel borultak le az örök Atya előtt, hogy az elvett jótéteményért hálát rebegjenek. A hálaadó szent misét főpásztorunk ő Nagyméltósága jelenlétében mélt. Lönhárt Ferencz vál. püspök és nagyprépost ur mondotta, a szent beszédet pedig emelkedett szellemben Rancz János gymtanár és hitoktató tartotta.

† **Dr. Somhegyi Ferencz** a kegyesrendiek tartományi főnöke, a jeles történettudós jul. 1-én az Urban elhunyt. Temetése julius 3-án nagy részvét mellett ment végbe. Az örök világosság fényeskedjék neki!

— **Előfizetési figyelmeztetés.** 1879-iki junius havával egy félév eltelve, tisztelettel kérjük olvasóinkat, sziveskedjenek előfizetéseiket a következő félév re megújítani. Előfizetési árak: egészévre 4 frt, félévre 2 frt, évnegyedre 1 frt.

Egyuttal az irodalmi társulat tagjait is fölkérjük, sziveskedjenek tagdíjaik befizetése által a kezdet nehézségeivel még mindig küzdő társulat fejlődését és megszilárdulását elősegíteni. Azon pártoló tagok, kik eddigelé csak 5 frtot küldöttek be, még a mult 1878 utolsó negyedére 1 frt 25 krral, azon rendes tagok, kik csak 2 frtot küldöttek, ugyancsak mult 1878. év utolsó negyedére 50 krral tartoznak.

Kiadja: az erdélyi rom. kath. irodalmi társulat. Szerkesztőbizottság. Felelős szerkesztő: BIRÓ BÉLA. Szerkesztőtársak: ÁVÉD JÁKÓ, BALOGH IGNÁCZ, CSERNI BÉLA, GIDÓFALVY GERGELY.

Nyomatott Klüger Bernátnál a lyc. gyorsajtóján Gyulafehérvártt 1879.